

درسعادته یکی پوسته خانه قارشوسنده
 دائرة مخصوصه در
 محل اراهه:

مشرط القيم

انظار:

مسلكمزه مواتق آثار جديده مع المنونيه قبول اولنور
 درج ايديلمين آثار اعاده اولنور

دين، فلسفه، ادبيات، حقوق و علوم دن باحث هفته لق رساله در

مؤسسلرى: ابوالعلا زين العابدين - ح. اشرف اديب

تاريخ تأسيسى:

۱۱ تموز ۳۲۴

درسعادته نسخه سى ۵۰ پاره در

تيريله دن مقوا بورو ايله كوندريليرسه سنوى
 ۲۰ غروش فضله آلنير.

درسعادته پوسته ايله كوندريليرسه ولايات بدلى اخذ اولنور.

سنه لى	اللى اياهى	درسعادته
۳۵	۶۵	ولاياتده
۵۰	۹۰	ممالك اجنبیه ده
۵۰	۹۰	غروشدر.

برنجى سنه

۳۲۶ ذى الحجه ۱۸ بازارايرتسى ۲۹ كانون اول ۳۲۴

عدد: ۲۰

دین و علم

رجال دین ایله ارباب علم آره سنده کی جدال یکی بر شی دکلدر. تاریخک شهادتیه ثابتدرکه بویکی صنف خلق اسکی زماندن بری بر برینه قارشی اعلان خصوصیتدن کری طور مامشدر. اعصار سابقه نك عصر حاضر دن برفرقی وارسه اوده اوزمانلرجه حق طائیلش ادیانك علیهنده بولنالره قارشی فوق العاده شدتلی طاورانلش اولمیسدر. نته کیم اقوام سالفهده یتیشن فیلسوفلرک پک چوغی محضا قدر بلند آدمیتی تنزیل ایدن، نور عقل و حکمتی ستوندورن او هام وظنوندن وطنداش لرینی قورتارمق مقصدیله دلائل اقامه سنه قالدیشد قریچون کینه زهر اچیریلهرک، کینک کله سی اوچورولهرق، کیمی آتشد یاقیله رق اعدام اولمشدر. عصریمزده ایسه علوم وفنون — فرانسه نك الک بیوک کیمیا کرلرندن، اک مقتدر خارجیه ناظرلرندن — برتلونک دیدیکی کبی هر درلو مزعج قیوددن صیریلهرق حریت مطلقه سنه نائل اولمش، آرتق دینک تحکیمی آلتنده قالمق دوره لرینی آتلاشمشدر. مع مافیة بز متمدن برخرستیان ملتک اعظم حکما سندن اولان برتلونک بوسوزنی کنیدیلرینه راجع اولق شرطیله تصدیق ایدرز. زیرا ممالک مدنیتهده انتشار ایدن آثار علییه یی ادیان قارشی طعن و تشنیع ایله مالامال کوره رک اکلیورز که اونلر بوتون ادیان دن روگردان اولمش، اوق یایدن نصل فی رلار چیقارسه اولیله جه ساحه دیانتدن اوزاغه طوغری آتیلوب کیتشیلر. یا بونکله اکتفا ایدیورلری؟ هیات! ترقیات بشریه نك مداری اولان قوانین ایله براهین علمییه موافق کلدیکی زعم ایتدکریچون ادیانک کافه سنی بر انقراض عاجل ایله تهدید ایدیورلر.

ازجمله موسیو بنژامن قونستان بر اثرنده اعتقادات باطله یوزندن تولد ایدرک جمعیات بشریه نك عضویتی خراب ایدن امراضی ساحه تشریحه چکیور، بوخسته قلره انجق سربستی وجدان واعتقاد ایله مداوات اولنه بیله جکی سویلیورده صوکره دیورکه: «ادیان موجوده ایشه بوسورتله اعتقادات باطله دن تمیزانه بیلیر. لکن بزه قالیرسه بودینلردن هیچ بری کنیدی اساسلرندن هیچ برندن واز کچه میه جکی یقیناً بیلدیکمز ایچون بوا منیه نك حصوله امید یوقدر. یالکز شوراسی محققدرکه بوا اساسلر فنون متعارفیه معارض اولدینی ایچون ادیانک انقراضی قطعیدر.»

بوکعبده بر حکیمک یر یوزنده کی ادیانک کافه سنی تدقیق ایتمه دن جف القلم بویله بر حکم ویرمسنه، انقراضه قرار ویردیکی دینلردن هیچ برینی استثنا ایتمه سنه تعجب اولنور. زیرا بو آدم دین اسلامی ولو بسیط بر صورتده تتبع اتمش اولسه بیدی فنون حاضریمه مناقض دوشه جک هیچ بر اساسی محتوی اولمدیغنی آکلارده ادیان سائر کبی اوکاده بویله بر همت اسناد ایده جک قدر وقوفسزلق کوسترمزدی.

بز بومقالهده قارئیمز افکار علمیة غربک وجهه انعطافی بیلدیرمک ایچون اوروپانک اک مشهور علماسندن نقلاً ادیان حقنده میدان آلان اعتراضانک اک شدتیلرله بونلرک ادیانده تصور ایتدکری ضعیف

نقطه لری بیان ایله اکتفا ایده جکز، تاکه اسلامک اساسلرینی ایضاح ایده جکمز صره ده نفوس بشریه نك اقصای امانیسی، ارواح انسانیه نك مایه حظ وانشراحی انجق بو دین مبین لاهوتیده اولدینی نظرلرده عیاناً تجلی ایتسون.

بنژامن قونستانک ادیان زوال ایله تهدید ایلدیکنی دین سویلیورده ق. بو حکیم حکم سابقنی ترویج ایچون بعض اسباب فلسفیهده ایراد اتمش، دیمشدرکه: «دنیا ده هانکی قاعده اولورسه اولسون، حال حاضر ایچون نافع اولسه بیله استقبال ایچون ترقییه مانع برجر ثومدی محتوی اولق طبیعیدر. زیرا اوقاعده زمان کچدکجه حرکتدن، علمدن عاقل بر شکل آلیرکه هر کون درلو درلو کشفیات مظهریتله یوکسلکه اولان عقل بشر آرتق اوکهنه قاعدهیه، ممکن دکل، اتباع ایده مز. بوحالده واقع اولدیمی آرتق انسانده کی دیانت حس فطریسی جامد و ترقییه نامساعد اولان اوقاعده دن درحال یوزچو برر، کنیدیسنه هیچ بر صورتله ناملیم کلیه جک دیگر بر قاعده تحریرنه باشلار و مقصدینه ظفریاب اولنجیه قدر بوجستجو ده دوام ایدر کیدر.»

علوم وفنون ثابتیه اربابی انسانی غایت عمیق بر نظر تدقیق آتته آلدیلر؛ اونک سعادت حقیقییه یی احراز ایچون سلوک ایده جکی شهره فلاحی بولدیله. اکلا دیلرکه انسان دنیلن او مخلوق ممتاز مفعول اولدینی خصائص و مواهبک کافه سنی اعمال واستعمال ایتدکجه، بوتون تمایلات وحسیاندن هیچ برینی عاقل بر اققدن صاقدنجه عنایت الهیه طرفندن کنیدیسنه تودیع اولنان وظیفه خطیری قطعاً ایضا ایده مز. صوکره ماضیه طوغری ارجاع نظر ایدنجه کوردیلرکه بشریتی سیرملکوتیسنده وقفه کیر ایدن، اونی قدومه آماده طوران منازل علیای کماله یوکسلکدن آلیقویان مانع هپ کنیدیلرینه روحانیه سوسنی ویزن ارباب ضلالت اوامرینه اتباعدن عبارتدر. بونک اوزرینه اونلره قارشی سهام تشنیمی آله بیلدیکنه یاغیرمقدن، تلقین ایلدکری عقائدی ترقی شکنک کبی برحق شائبه لرله لکملکدن چکتمه مدیه باشلادیلر. ایشه شو مهکمانه سوزلر اوقیلدندر:

فضیلت دینیه، خصوصیه اولیاء الله اسناد اولنان فضیلت عالییه حیات مدنییه و سیاسییه دن یوز چویرمک، نفسی راحت و سعادتدن محروم بر اقه رق محزون، منکسر بر قلب ایله جنه انتظار اوغورنده هدر ایتک ایچون بوتون اعمال دنیایی لهو باطل صورتده، تلقی ایدرک بر طرفه آتمق، بوتون حسیاتی، بوتون تمایلات طبیعیه یی اولدورمکدر، باشقه بر شی دکلدر.»

علمای غرب اللرنده کی دلائل محسوسیه استناداً دیورلرکه انسانک ترقیسی علمک ترقیسنه، علمک تعالیسی ده عقل بشرک بوتون قیوددن آزاده قالمسنه منوطدر، اسکی دورلرده رجال دین ایله ارباب علم آره سنده تحدث ایدن منازعات ایله بوندن متولد فجایعک بردها ظهور ایتمه سی مباحثات علمییه نك هر درلو تحکمدن مصون قالمسنه متوقفدر. موسیو بلوق شویله سویلیور:

«قوة فکریه نك ترقیسی ایله اشیا حقنده احکام صائبه درمیان

ایدیله بیلگی هپ علمك ته ایلسنه وابسته در. ایشته بز بوتجهیه بر طرفدن، ضلالت سابقه مزدن چوغنك ارکائی هدم ایدن، معلوماغمزی ایلری کوتورمکله؛ دیگر طرفدن ده نظریغمزی تعمیق و تدقیق ایتمکله واصل اوله بیلدک.

علمای غرب نظرنده مادی، مغوی بوتون سعادتک استنادکاهی سربستی عقل و علم اولدینی ایچون بونلر قرون وسطاده رؤسای دینک ترقی معارفه قارشى قولاندقلى وسائط شديده یی تصویر ایدرکن غیظ و انفعالیی بر درلو ضبط ایده میورلر، فکر بشره تحکم صورتیله ترقیات انسانییه مانع اولانلر حقنده سویلدک سوز براقیه رقینه او دور تضییق اعاده ایتک ایسته یلره قارشى تشفی صدر ایدیورلر.

عصر حاضر رجالک اسلاف حقنده قولاندینی لسانک نه قدر شدتلی اولدینی قارئلرعه اکلایم ایچون لاروسک آنسیقویدیسندن بر قاج سطر نقل ایدیم: «بونلر [یعنی رهاینه] انسانه یاقیشان یالکز معقول اولان شیلره ایناقددر، دیسهک خایر اوله دکدر، دیرلر. صوکره نیک و بدی، ظلم وعدلی تمیز حقنی ادعا ایدن زواللی عقلی آله بیلدیکنه تذلیله قالیقشیرلر. چالیشیرلر، چابالارلر چشم اذغانی کور ایدنجیه قدر، دیده بصیرتک اوکنه قایلین بر پرده کرنجیه قدر اوغراشیرلر. کراماتی امور عادیه دن ظن ایده جک، بیاضی سیاه کوره جک، رذیلتی فضیلت قیاس ایده جک درجده بزى مسلوب شعور ایتدیلمی، ینه دینی اوکره سورهرک بوکا اتباع ایدک، بوکا اینانک، دیرلر. ایی اما، کیمه اتباع ایدلم؟ عقله می، احتیساسات قلییه یه می؟ انسانیتی حقیقه مستفید ایدن قوانین حقیقیه یه می، یاخود بالذات اوقوانیندن استنتاج اولسان نتایجی؟ خایر، بونلرک هیچ برینه دکل. سن یالکز اللهک نامنه، سکا حکم ایدن ذاته کور کورینه اتباع ایده جکسک. حتی سکا بلا سبب باباگئی اولدورمه یی، بوتون انسال بشرک کوکنی قازیمه یی امرایته سن ینه اونک سوزینی دیگلیه جکسک! زیرا سنک نه روحک وار، نه وجدانک. سن الله یولنده افندی وجود ایتمش بر میتدن باشقه بر شی دکلسک.»

شو سوزلر حکمای غربک ادیان موجوده علیهنده نه بویوک برفکر خصومت بسلدکلرینی ارایده کافیدر. حقیقت آرانیرسه بو عداوت شو عباره لردن استدلال اولنه بیله جک درجاتک ده چوق فوقنده در. لکن عجباً بو شدتلی کوروبده قائل اوله بیله جکمی یزکه اونلر دیاتی کلیاً بر طرفه آتمشدرده علم و معرفت صاحبی یز دییه کندیلرینی خالقه خضوع احتیاجندن وارسته بولمشدردر؛ خایر، بو ذهاب اصلاطوغرو اوله ماز. زیرا کندی دینلرینه دشمن کسین عین حکما حس دیانتک جبلت بشرده مرکوز اولدقدن باشقه تدین احتیاجنک یمک ایچمک احتیاجی قدر ندیهی اولدینی عموم ارباب ادیان ایله برابر تصدیق ایدیورلر؛ حتی بونلر مدعایلرینی اثبات خصوصنده حقائق علمییه استناد ایتدکلری ایچون رجال دینی بیله کربده براقیورلر.

باقیکز آلمان فیلسوفلرندن بری نه دییور: «دین کندیسنی تولید ایدن حس کی مخلد و باقیدر. شو قدر وارکه علوم دینییه علوم سائر

کبیدر. بناء علیه عقلک ترقیسی نسبتنده اونک ده ترقیه قابیلی اولمیدر. دین ایله علوم دینه آره سنده کی ارتباط حقوق ایله قوانین موضوعه آره سنده صورت دائمه ده موجود اولان ارتباطه بکزر. حقوق لایغیردر؛ لکن قوانین موضوعه علی الدوام تعدیل و اصلاحه محتاجدر. ارنست رنه مانده شویله سویلیور: «موجوداتک اکزیده لرینک فنا بولسی؛ سودیکمز، لذا ئد حیاتدن عد ایتدیکمز شیلرک کافه سنک پایمال اضمحلال اولسی ممکناندندر. حق قوه عقلیه نک، علمک، صنعتک سربستی اعمال و استعمالی بیله سکتهدار اولاق قابلدنر. لکن دیانتک، تدینک انقراضی، لاشی حکمنه کچمی، قلوب بشردن سیلنسی... ایشته بو محالدر. عقل انسانی یی بو حیات فانیه نک کریوه اضطرانده براقی ایسته یی مذهب مادیونک بطلاننه قارشى حس تدین ابدی بر حجت ناطفه اولوب قاله جقدر.»

خلاصه کلام، علمای غربک سوزینه اعتماد اولنه بیللری قلب بشردن محبت، عداوت حسنک سیلنسی نصل محال ایسه فکر تدینک زوالی ده اوله جه محال اولدیغنده عموماً متفقدرلر. شو قدرکه بونلر ادیان موجوده دن هیچ برینک جمعیت بشریه حاضره و مستقبله ایچون دین عومی اتخاذینه صالح اولمادیغنده قائلدرلر. نیچون دیرسه کز، دیرلرکه: ادیان موجوده دن هیچ برینک اساسلری قواعد علمییه مطابق ظهور ایتیمور؛ کافه سی بدیهیات عقلیه یه معارض چقیور؛ بوتون اموری فکر بشرک قبول ایده میه جکی طرزده تقیید ایدیورده اونک ایچون. فلاسفه غربدن بری ادیان موجوده حقنده حقلی حقسنز درمیان ایدیلن بواعراضی قصد ایدرک: «نصل که انسانده کال مطلقه وصول ایچون براستعداد، پیشگاه عزمنده نامحدود بر ساحة ترقی کورولیور؛ دینده بویله اوله ییدی ده قواعدی مطلق، قوانینی قیوددن مجرد بولنه ییدی، الی الابد باقی قایلر، محو و انقراضه معروض اولمازدی.» دیمشدر. بونلر دییورکه: اگر ادیان حاضره دن بری جبلت بشریه ده مرکوز اولان حس دینی ایله مطالب و وظائف حیاتییه نک پدنی تألیف ایده بیلک، انسانیتی علم و معرفت سایه سنده واره جغمزی امید ایلدیکمز سر منزل سعادت طوغری سوق ایتک استعدادنده اولسه ییدی اوزمان بویله بردینک حقیقته ضروره اعتراف لازم کلیدی. نته کیم لاروس شو سوزلری سویلیور:

«انسانی وظائفی ایفایه تشویق ایدن سائق دیانت دکل، بوخصو صده عومده حاصل اولان برفکر ایله اوفکر عومینک سایه تربیه سنده عالهلر ایچنده اووظائفی ایفا ایچون میدان آلان قوت طبع و حسیاتندر. مدنیت، معلومات ایلر یلده جکه بوفکر عومی ده ترقی ایدر. یوق، اگر دیانت بوتون افراد بشری قوه عقلیه ایله متور اولدقلى قدر فوائد و محسنات مادیدن بهره مند اوله جق صورتده بربرینه ربط ایله جمعیت واحده یه قلب ایده جک بر طاقم افکارک هیئت مجموعه سیدر، طرزنده تعریف ایدر و بونی اثباته مقتدر اولورسه کز اوزمان دیانتک انسانیت ایچون بر احتیاج ضروری اولدینی ادعا ایده بیلیرسکز.»

عقل بشر شهراه ترقیده نه قدر ایلری کیدرسه کیتسون، ینه

طرفداران در عهد ایدلش و عسکر لکین بالامتحان عفو ایدل لری دخی قضیه مسروده نك ممتانندن بولونمشدر .

حکومت سنیة عثمانیه نك تحت اداره سنده کی علماء اسلام نشر علوم و معارفه خدمت لریله برابر ارکان حکومتی تشکیل ایدن ذواتی تشدید مشلدر . و همان زمانه قدر دینله جك در جده وزارت و سائر کبی رتبه لرك اصحابی اکثریتله مدارس نشأت اتمه ذوات اولدقلری تراجم احوال و تاریخ شناسان نزدلرنده معلوم و مشلدر .

هر کس آرزوی مقدار تحصیل علوم ایلله برابر کرک تحصیل وسط و کرک نهایت در جملرنده بر عالم دین ایستهدیکی صنعت و تجارت و مأمورین و کتاتبه سلوک ایدیلیر . اهلیت و لیاقتی بولونان هیچ برایشدن کندیسسی منع ایدیللمز .

لباس و قیافت بحسنه کلجه : مقدما کافه مسلمین صاریقلی فقط شکلری مختلف ایکن مرحوم سلطان محمود خان غازی حضرتلرنك کیدیکی فسی تقلیداً وزرا و سائر مأمورین و بالآخره اهالی و تبعه تدریجاً فس کیمیه قبول و تعمیم ایتمشلدر . اعمال و سعی و صنعت صاحب لری مشغولیتلرنك مقتضاسی اولمرق لباسلری قیصالتایه و دارالتایه باشلامه لریله صاریق ، جبه ، لاطه ، اوزون انتاری ، کنیش شالوار کبی شیلر علماده قالیر ، دیگر قیافتلرده صنوف سائرده بولنور . معزز طوتیلان مسلك علمی منتسبینی ایلله بشقلری آراسنده برتمیز ظاهری حاصل اولور . البسه و قیافتده کی فرق ، پیاده ، طویچی و سواری کبی صنوف عسکریه آزالرنده کی صنف تمایزینه مشابه اولوب حقوق بشریه جه خواجه لره دیگر افراد میانلرنده باینت تشکیل ایدمه جه کی امر جلیدر . آنجق علما العمام تیمان العرب حدیث شریفی مدلولجه شرف و زینت دینییه مقامنده سید العرب و العجم نبی ذیشان افخم افندمن حضرتلرندن موروث تاج اسلامیه دخی محافظه ایتنا کوستر مشلر و الحق حکمت و مصلحته موافق بر حال و حرکت تعقیب ایلله مشلدر . کرچه دیانت یالکز ظاهرده صورت و لباسده دکلدر . لکن ظاهر ، باطنك عکسی و مرآتی اولمسیله برابر عادات اسلامیه و قواعد ملییه محافظه هر حالده اقدم و ظاهرده .

استطراد

موضوعم ، علماء اسلام رهبان قیلندن اولمایوب ارباب علوم و معارف اولان عقلا و حکمدان بولونقلرینی بعض سبکمزله قارشو اعلاندن عبارت ایدمه لباس و قیافت سوزلری آتیده کی بیاناته دخی سببیت ویرمشدر . انقلاب مسعود اخیرم اوزرینه حریتی هر کس درلو درلو تفسیر ایدرك مثلاً هوای نفسانی به زیاده تبعیت ایدنلر هیچ بر شیلله مقید اولماق کبی غایت یا کلس و دنیا نك بر طرفنده بولونغان و بولونمق احتمالی ده اولمایان معنایه جل ایلله آلایلدیکنه آداب و قواعد دینییه و ملییه دن تجرده قدر کوتورمش و بونك خطای فاحش اولدینی هر طرفدن مکرراً اعلان ایدلش اولمقله آداب و قواعد مشروعه قیدلرندن چیقمق کرک افرادمن و کرک هیئت عمومییه مزجه قابل اولمادیغنی و اولمایاجغنی عقلا کچینلرك آکلامالری لازمدر .

دینسر یا شامق ممکن دکلدر . بونی اثبات ایدن دلائل حسییه دن بریده ایشته علمای غربدن بویوک بر فرق نك دین طبعی نامیلله بر دین تأسیسنه قالدیشهرق بوکا حقیقی دلیل عقلی ایلله ثابت اولمایان قواعد و اصولدن هیچ برینی اذخال ایتمه ملریدر .

بز دیگر مقاله لری مزده اسلامك اساسلرندن بحث ایدركن بودین جدیدك اك مهم قواعدینی ده سویله جکز . تا که مسلمانلر کندینه الهام ایدیلن دین مبینك هیچ کیمسه طرفندن بر تعریض ظهورینه میدان بر اقامش اولدینی عیاناً کورسونلر .

أفغیر دین الله یبغون وله اسلم من فی السموات والارض طوعاً و کرهاً و الیه یرجمون .
مترجمی : سمری

روحانیت - جسمانیت

— مابعد —

بو ناملره صنفلره تقسیمی قابل اولمایان و هر فردی روحاً و جسماً بر اعتقاد و عمله تابع بولونان اهل اسلامك عمومی ، ناشر انوار حقیقت اولان حضرت فخر عالم (صلعم) افندمن حضرتلرنك العباد عیال الله ، العباد کلهم اخوة ، الناس کاسنان المشط و امثالی احادیث شریفه سنی بیلیر و اکاکوره خط حرکتك تعیین اولونماسی لزومی تقدیر ایدرلر . جناب حقل قوللری اولان انسانلر بر عالمه خلقی و جمله سی بر انا بابا اولادی و بر اغاچدن ویا کیمکدن یایلمه طراق دیشلرنك التصاق و ارتباطنه بکزر و متساویاً بر اصله منتهی و منتسب بولونقلرینی مسلمانلر علمادن اوکره نرك بیلدکلری و علماده بونلری تعلیم ایتدکلری و جمله معتقد اولدقلرندن علماء دین ایلله افراد باقیه بیننده بیلن - بیلیمین صنفلرنك تشککندن باشقه فرق یوقدر .

بر بقال ، بر قهوه جی ، بر بکچی ناصل بر خانیه زوج و اولاده و بونلری اعاشه ایچون کار و کسبه و نقود و امواله محتاج ایسه عالم و دانا اولانلرده اولمدر . یعنی کافه حقوق و معاملاتده تشکیل شرکت و صنعت و تجارت و فلاح و بونلره مماثل انسانلرجه تعقیبی ضروری بولونان امورك کلیسنده آحاد ناس ایلله علما سیاندر . چونکه بشر درلر .

علمانك بعض استثنائات و امتیازاتنه کلجه : (مثلاً : خزینده دن معاش آلامالری و خدمت عسکریه دن معاف طوتولمالری کبی) بونلر نشر علوم و تعمیم معارف مقاصد خیریه سنه مبنی سلاطین عظام عثمانیه حضراتی طرفلرندن وضع و تأسیس پیوریلن و علوم و معارفه خدمتک اك بیوکنی تشکیل ایدن بر جهت مسخره در .

ممالك اسلامیه ده یوماً فیوماً تزايد ایتکده اولان احتیاجات و لوازم بشریه نك کسب و تحصیلله علما دخی سائرلری کبی مجبور بر اقیلسه تحصیل و تعلیم محل اولارق هر طرفی جهل استیلا ایتک و معاملات دینییه و دنیویه بر عدالت شرعیه اوزره اجرا ایدلمه مک کبی محاذیر عظیمه و کثیره تولد ایدمه جکنه و عدالت تامه نك اجراسی ایسه خوف الهییه مقرون علوم و معارف دینییه متوقف بولندیقنه بناء قری و قصبات اهالیسی دائماً کندیلرندن استفاده ایللمه و تحصیل یولنده جریان ایتک اوزره علمانك تعیشی بیت المال مسلمیندن و اهالی اسلامیه